

Ogier Ghislan de Busbecq: *Tyrkiske breve*, med træsnit af Melchior Lorck.

København: Forlaget Vandkunsten: Carsten Niebuhr Biblioteket 2010.

I begyndelsen af 1500-tallet udgjorde Det Osmanniske Sultanat en alvorlig trussel for dele af det centrale Europa. Wien blev belejret og Ungarn blev løbet over ende som tilfældet havde været det tidligere med andre områder. Et for et blev områder af Balkan underlagt osmanniske kontrol, og sultanatet udgjorde frem til magtforholdet vendte i slutningen af 1600-tallet en alvorlig militær udfordring for de europæiske fyrstehuse og kongeriger.

Derfor kunne det tjene både den tysk-romerske kejser og den osmanniske sultan at få etableret diplomatisk forbindelse mellem de to riger. Kejser Karl V's bror ærkehertug Ferdinand lod i 1555 Ogier Ghislain de Busbecq (1522-1592) rejse til Istanbul for at tage ophold ved Sulaiman den Prægtiges hof. Busbecq havde en klassisk renæssance-uddannelse bag sig, og havde allerede gennem en diplomatisk mission til England året før i forbindelse Philip II's bryllup med Mary Tudor tjent det tysk-romerske kejserrige. Han opholdt sig i Istanbul frem til 1562 og udgav efter sin tilbagekomst i redigeret form fire breve, der hver for sig var skrevet til en ven medens han opholdt sig ved sultanens hof.

Brevene er spændende og interessant læsning. Busbecq skrev som andre lærde dengang på latin, og i denne udgave er brevene omhyggeligt oversat af Claus Asbjørn Andersen og kommenteret med oplysende noter, hvor oversætteren har fundet det formålstjenligt at give konkrete oplysninger for en moderne læser, der ikke nødvendigvis er fortrolig med den klassiske tradition Busbecq tilhører. Der gives ligeledes en redegørelse for tidligere udgaver af de fire breve, og Claus Peter-Haase har sammen med Mikael Bøgh Rasmussen skrevet en oplysende indledning om den politiske situation mellem de europæiske fyrster og Det Osmanniske Sultanat i årene før Busbecq blev sent til Istanbul. Brevene er af varieret længde og giver oplysninger om alle sider af det liv, sultanatets befolkning såvel som hoffet og administrationen levede og er derfor vigtige kilder til osmannerigetets historie. Særligt interessante er det naturligvis, at de mangfoldige oplysninger stammer fra den periode, der betragtes som den ypperste i sultanatets historie.

Busbecq var ikke en neutral iagttagere af de ting han så og er i besiddelse af en god portion kritisk sans i mange sammenhænge. Han noterer således med personlig

begejstring, at det til tider snærende europæiske stændersamfund slet ikke kendes hos osmannerne: "For tyrkerne måler ingen, heller ikke deres egne, på andet end personlig fortjeneste" (s. 72), og han orienterer et andet sted sin ven om, at "Den muslimske religion – sådan kalder de deres religion, som de mener, er den bedste – indebar beskyttelse af den osmanniske families magt og herredømme. Rystes dette dynasti, kan religionen ikke bestå" (side 79). Brevene giver også mangfoldige oplysninger om centrale bygningsværker, om administrationens og hærens indretning og om hoffet, ligesom de fortæller om flere af de rejser, Busbecq gjorde rundt omkring i Sultanatet under sit ophold som gesandt for det tysk-romerske kejserrige.

Den danske oversættelse af brevene er illustreret med træsnit udarbejdet af Melchior Lorck født ca. 1526/27 i Flensborg og død efter 1583. Han var nemlig ansat ved den tysk-romerske ambassade i Istanbul samtidigt med Busbecq. Men mens den danske oversættelse af brevene omhyggelig er forsynet med noter, er der desværre ingen nærmere forklaring på principperne bag udvælgelsen af de træsnit, der er medtaget. Og det er en skam for de to forskellige måder at anskue livet i Istanbul på supplerer faktisk hinanden udmærket.

Jørgen Bæk Simonsen, Professor,
Institut for Tværkulturelle og Regionale Studier,
Københavns Universitet